

MIKRO 5 - Poptávka na trhu výroby a služeb

Otázky: Jak můžeme rozdělovat trhy? Kdy je trh v rovnováze – jaká podmínka musí být splněna? Co je konkurence? Vysvětlete význam konkurence pro fungování trhu. Jaký je rozdíl mezi cenovou a necenovou konkurencí? Charakterizujte jednotlivé typy nedokonalé konkurence. Co znamená, že je statek rivalitní? Jaký je rozdíl mezi soukromým a veřejným statkem. Co jsou externality?

Rovnováha spotřebitele

- spotřebitel chce na trhu nakoupit statky, aby uspokojil své potřeby $\Rightarrow$ cílem je **maximalizovat užitek**

- spotřebitel porovnává **užitek a obět**

Uveďte příklady užítku a oběti.

- **užitečnost** - pocit uspokojení potřeby
- **celková užitečnost (TU)** - celkové uspokojení potřeb - $\Rightarrow$ statku $\Rightarrow$ TU
- **mezní užitek (MU)** - přírůstek užitečnosti, když zvýšíme množství spotřebovávaného statku o jednotku
- zákon klesajícího mezního užítku

Na příkladu vysvětlete zákone klesajícího mezního užítku. Co se děje s celkovou užitečností?

- **rovnováha spotřebitele** - spotřebitel nemohl na trhu učinit lepší volbu
- spotřebitel analyzuje poměr mezi užítkem a obětí (cenou) MU_x/P_x

- pokud $\frac{MU_{Bm}}{P_B} > \frac{MU_{An}}{P_A}$ $\Rightarrow$ m-tá jednotka zboží B přináší spotřebiteli větší užitek než n-tá A

$\Rightarrow$ rovnováha spotřebitele jestliže $\frac{MU_B}{P_B} = \frac{MU_A}{P_A} = \dots = \frac{MU_N}{P_N}$ $\Rightarrow$ je - li splněna rovnost $\Rightarrow$

spotřebitel nemohl jednat účelněji

- + $\Rightarrow$ na rovnováhu spotřebitele mají vliv změny v potřebách ALE i změny cen

Indiferenční analýza

- **kardinalismus** - schopnost užitek měřit

Uveďte příklad kardinalistické soustavy.

- **ordinalismus** - schopnost porovnávat, ale ne měřit

Uveďte příklad ordinalistické soustavy.

- **indiferenční analýza** - schopnost spotřebitele porovnávat užitečnosti a rozhodnout, která kombinace je užitečnější

- **indiferenční křivka** - kombinace, které spotřebiteli přináší stejný užitek $\Rightarrow$ jejich sít'=**indiferenční mapa**

- indiferenční křivky se neprotínají
- tvar vyjadřuje zákon substituce – čím je zboží vzácnější, tím je jeho relativní hodnota substituce vyjádřená zbožím, které se stává hojnější (ve spotřebě), vyšší.
  - budeme-li omezovat spotřebu zboží A $\Rightarrow$ $\Rightarrow$ μ_A + abychom udrželi TU $\Rightarrow$ $\Rightarrow$ spotřeba zboží B; čím víc budeme omezovat spotřebu A tím větší bude úbytek celkového užítku

- **příjmové omezení - linie příjmu** (změny v důsledku změn důchodu a cen)

Zakreslete linii příjmu pokud máme rozpočet 40\$ a ponožky stojí 4\$ a kapesníky 2\$. Co znamená, pokud vybraná kombinace není na linii příjmu? Jak zakreslíme rovnováhu spotřebitele?

Poptávka

- změny poptávaného množství (změna ceny) $\Rightarrow$ posun po křivce
- **X změna poptávky** (změna důchodu nebo změna ceny jiných zboží) $\Rightarrow$ **posun křivky**
  - $\uparrow$ důchodu $\Rightarrow$ $\uparrow$ růst poptávky $\Rightarrow$ posun vpravo
    - ale různé změny dle charakteru zboží – menší citlivost u zboží uspokojujícího nejnaléhavější potřeby X luxusní zboží
    - $\Rightarrow$ **důchodový efekt** $\Rightarrow$ posun po křivce - za stejný důchod můžeme nakoupit víc (míň) zboží – tj. z nějakého důvodu nižší cena a proto se více poptává
Ukažte na příkladu fungování důchodového efektu.
  - **změny poptávky v důsledku změny ceny substitutu**
  - $\Rightarrow$ **substituční efekt**
Ukažte jak reálně funguje substituční efekt.
- na reálném trhu i jiné faktory – očekávání, móda, vkus, ...
Uveďte příklady jiných faktorů, které působí na poptávku.

Pružnost poptávky

- změny poptávky v závislosti na ceně různá u různých zboží $\Rightarrow$ různá cenová pružnost
Uveďte příklady statků s různými elasticitami.
- cenová pružnost se zkoumá u **tržní poptávky** = součet individuálních poptávek
- **poptávka může být:**
  - **pružná** - jestliže změna ceny vyvolá větší změnu poptávky
  - jednotkově pružná – obě změny stejné
  - nepružná poptávka
Co můžete říct o poptávce, pokud je nepružná?
- **dokonale pružná poptávka** - množství se mění aniž by docházelo ke změně ceny – křivka rovnoběžná s osou množství
Zakreslete dokonale pružnou poptávku.
- **dokonale nepružná** - objem množství se nemění s cenou – vertikála
- pružnost poptávky se mění $\Rightarrow$ sklon poptávkové křivky
- pružnost poptávky závisí na:
  - postavení ve spotřebním koši – denní spotřeba $\Rightarrow$ menší pružnost
  - substituty
  - vývoj očekávání spotřebitelů
- + **elasticita poptávky může být zkoumána i vzhledem k důchodu**
$$e_{DI} = (\% \text{ změna množství}) / (\% \text{ změna důchodu})$$

$\Rightarrow$ statky:

- normální** - $\uparrow$ důchodu $\Rightarrow$ $\uparrow$ poptávaného množství
  - luxusní** $\Rightarrow$ $\uparrow$ poptávané množství $>$ $\uparrow$ důchodu
  - nezbytné** $\Rightarrow$ poptávané množství $<$ $\uparrow$ důchodu
- méněcenné** - $\uparrow$ důchodu $\Rightarrow$ $\downarrow$ poptávaného množství

Uveďte příklady jednotlivých statků.

Příklad: Doplňte tabulku a nakreslete křivky MU a TU pro jednotlivé statky

Statek	Q	1	2	3	4	5
Ponožky	MU	12	8	5	3	1
	TU					
Kapesníky	MU					
	TU	20	28	35	41	45

Co by měl spotřebitel nejdříve koupit, jestliže ponožky stojí 2 koruny a kapesníky 3 Kč?
Jakou kombinaci by si měl spotřebitel vybrat?